QORTI ~IVILI, PRIM'AWLA

Im]allef

Onor. Giannino Caruana Demajo LL.D.

Seduta ta' nhar il-{img]a 9 ta' Frar 2001

Numru 13

~itaz. nru 797/1996

Charles Lewis

versus

Michael Attard

F'din il-kaw\a l-attur qed jitlob il-]las tad-danni talli kienet korrietu karrozza waqt li kienet f'idejn il-konvenut.

I`-`itazzjoni tg]id illi dan l-in`ident [ara bi]tija tal-konvenut wa]du fil-25 ta' Marzu 1993, f'nofsinhar, fi Triq San Dwardu, }al Qormi, u kienet korrietu l-karrozza tal-konvenut, bin-numru L-7214, waqt li kienet f'idejn il-konvenut. L-attur sofra danni, ukoll min]abba feriti gravi li ma jfieqx minnhom. Billi g]alxejn sejja] lill-konvenut biex jag]mel tajjeb g]al dawn id-danni, l-attur feta] din il-kaw\a u qieg]ed jitlob illi l-qorti:

1. tg]id illi kien il-konvenut wa]du li ja]ti g]all-in`ident li [ara fil-25 ta' Marzu 1993;
2. tillikwida d-danni li sofra l-attur; u

3. tikkundanna lill-konvenut i]allas lill-attur dawn id-danni, flimkien ma' l-ispejje\, fosthom dawk ta' l-ittri interpellatorji tat-12 ta' Lulju 1993, tat-22 ta' Novembru 1993, tal-11 t'April 1994, u tas-6 ta' Frar 1995, u ta' l-ittri uffi`jali tat-22 ta' Frar 1995 u dik ippre\entata flimkien ma`-`itazzjoni kontra l-assikuratur tal-konvenut, kif irid il-Kap. 104 tal-Li[ijiet ta' Malta.

Il-konvenut ressaq l-e``ezzjoni illi hu ma ja]tix g]al dak li [ara g]ax kien l-attur wa]du li ja]ti.

L-in`ident [ara hekk:

L-attur jag]mel xog]ol fis-sistemi elettri`i tal-karrozzi. Il-konvenut]adlu *horn* u talbu jaralhu kienx tajjeb. L-attur kien tal-fehma li dan il-*horn* kien tajjeb. Il-konvenut imbag]ad talbu jaralu x'kellu]a\in *horn* ie]or li kien imqieg]ed fi *truck* tal-marka *Ford* li l-konvenut kien ipparke[[jah qrib il-]anut ta' l-attur. L-attur talab lill-konvenut idoqq dan il-*horn* u l-konvenut hekk g]amel. Il-konvenut semma' lill-attur il-]oss tal-*horn* tat-*truck*, u, billi deherlu li dan il-*horn* tat-*truck* ma kienx tajjeb, l-attur ta l-parir li jinqala' dan il-*horn* u floku jitqieg]ed l-ie]or li kien ipprovah u sabu tajjeb, u l-konvenut qabel li jsir hekk.

Biex jibdel il-*horn* l-attur kellu ja]dem fuq il-parti ta' ta]t ta' quddiem tat-*truck*, wara l-*bumper* ta' quddiem, u kien qieg]ed ja]dem bilqieg]da ma' l-art ta]t u quddiem it-*truck*. Meta lesta x-xog]ol, l-attur, bla ma qam minn fejn kien, talab lill-konvenut jipprova l-*horn* biex hekk l-attur ikun jista' jara x-xog]ol wa]]lux sew. Billi l-*horn* huwa mqabbad mas-sistema elettriku tat-*truck*, biex idoqq il-*horn* il-konvenut kellu jdawwar i`-`avetta biex jag]ti ener[ija lis-sistema. Biex jag]mel hekk il-konvenut ma da]alx fil-kabina tat-*truck* i\da da]]al idu mit-tieqa biex jil]aq i`-`avetta. Il-konvenut, i\da, flok dawwar i`-`avetta daqskemm kien bi\\ejjed biex jixg]el is-sistema elettriku, baqa' jdawwar i`-`avetta aktar milli kien

me]tie[, u baqa' jdawwar safejn titqabbad il-makna: "Xg]elt i`-`avetta u daritli kemm kemm aktar … … …"[1].

Meta l-konvenut g]amel hekk, it-*truck*, billi kien ingranat, ta skoss 'il quddiem g]al fuq l-attur. L-attur g]amel li seta' biex ma jwe[[ax, i\da [ara li s-sieq tax-xellug ta' l-attur inqabdet ta]t ir-rota ta' quddiem tat-*truck.* Bl-iskoss it-*truck*]abat ukoll ma' *van* li kien parke[[jat quddiemu.

Biex tara jekk il-feriti li [arrab l-attur]allewlux debilità li ma jfieqx minnha, il-qorti]atret b]ala espert mediku lill-Kirurgu Charles Grixti u dan kien tal-fehma li l-attur g]andu debilità permanenti ta']amsa fil-mija (5%)[2]. Fuq talba ta' l-attur in]atru b]ala periti addizzjonali t-Tabib Anthony Galea Debono u l-Kirurgi Charles Swain u Frederick Zammit Maempel, u dawn kienu tal-fehma li d-debilità ta' l-attur hija ta' sebg]a fil-mija (7%)[3]

Fil-fehma tal-qorti, il-]tija hija kollha tal-konvenut, u ma taqbilx mal-konvenut li fin-noti ta' osservazzjonijiet tieg]u ippre\entati fil-21 ta' Lulju 2000 u fl-10 t'Ottubru 2000 qal li l-attur kellu xi sehem mill-]tija jew li g]al dan il-ka\ ig]odd il-prin`ipju illi *volenti non fit iniuria*.

Il-]tija tal-konvenut to]ro[mill-fatt illi, g]alkemm kien jaf, jew kien imissu jkun jaf, li t-*truck* kien ingranat, u li g]alhekk kien jag]ti skoss li kieku titqabbad il-makna, madankollu ma qag]adx attent meta dawwar i`-`avetta biex din idawwarha biss kemm kien me]tie[biex jener[i\\a s-sistema elettriku u mhux ukoll iqabbad il-makna. Anzi, minflok ma da]al fil-kabina biex jag]mel dak li kellu jag]mel bil-galbu, il-konvenut da]]al idu mit-tieqa biex idawwar i`-`avetta, u hekk kien qed ja]dem kontra idu, b'mod li ma setax jikkontrolla bi\\ejjed kemm kien

---

1 Ara x-xiehda tal-konvenut fis-seduta ta' l-4 ta' Marzu 1997, *fol.* 47.

2 *Fol.* 100.

3 *Fol.* 125.

qed jag]mel sa]]a fuq i`-`avetta meta jdawwarha; kien min]abba f'hekk li `-`avetta "]arbitlu".

Il-konvenut fittex li jitfa' sehem mill-]tija fuq l-attur g]al dawn ir-ra[unijiet: (a) g]ax l-attur baqa' ma' l-art waqt li kien qed jistenna lill-konvenut jipprova l-*horn*; (b) g]ax ix-xog]ol g]amlu barra t-triq u mhux fil-*garage*; u (`) g]ax b]ala bniedem ta' esperjenza fix-xog]ol tieg]u l-attur kien imissu jaf li biex iddoqq il-*horn* tat-*truck* tal-konvenut trid tkun xg]elt is-sistema elettriku.

Ebda wa]da minn dawn ir-ra[unijiet ma hija tajba.

L-attur baqa' ma l-art biex ma jkollux iqum u jer[a' jin\el ta]t it-*truck* jekk isib li x-xog]ol kien g]adu ma tlestiex. G]alhekk qabbad lill-konvenut biex idoqq il-*horn* hu. Lill-konvenut ma qabbdux jag]mel xi]a[a li trid xi seng]a biex tkun tista' tag]milha, u kul]add jaf li jekk tqabbad il-makna tal-karrozza meta tkun ingranata sejra tag]ti skoss.

Il-fatt li x-xog]ol sar barra t-triq u mhux fil-*garage* ma hux relevanti. Ix-xog]ol ma kienx je]tie[li tin]att il-makna jew li jintu\aw g]odod tqal; ma kienx xi xog]ol li biex isir bil-g]aqal kellu jsir [ewwa. Kienet bi``a xog]ol li setg]et issir malajr waqt li s-sid tal-vettura qag]ad hemm jistenna. Ma kien hemm ebda]tie[a li l-vettura tidda]]al fil-*garage*, jew xi]tija talli ma dda]]litx.

Il-fatt li l-attur kien jaf, jew kien imissu jaf, li biex iddoqq il-*horn* trid tener[izza s-sistema elettriku ma jfissirx li kien imissu jobsor li l-konvenut kien sejjer ikompli jdawwar i`-`avetta biex iqabbad ukoll il-makna. Huwa minnu illi, *col senno del poi*, tista' tg]id illi l-perikolu a]jar ta]arbu g]al kollox u l-attur kien jag]mel a]jar li jo]ro[minn ta]t it-*truck* ladarba seta' ji[ri li t-*truck* kien ingranat u seta' ji[ri li l-konvenut idawwar i`-`avetta wisq. Il-qorti, i\da, ma tarax li l-attur naqas meta emmen li l-konvenut kellu bi\\ejjed g]aqal biex joqg]od attent li `-`avetta jdawwarha bil-galbu.

Din hija wkoll twe[iba g]all-argument tal-konvenut illi "xog]ol ta' *mechanic* huwa xog]ol ta' riskju", u, ladarba l-attur kien jaf b'dan ir-riskju, u a``ettah, ma jistax issa jitlob danni ming]and il-konvenut g]ax *volenti non fit iniuria*. L-attur korra mhux min]abba r-riskju normali tax-xog]ol tieg]u, i\da g]ax il-konvenut ma mexiex bil-galbu u bil-g]aqal meta dawwar i`-`avetta.

G]al dawn ir-ra[unijiet, il-qorti hija tal-fehma li l-]tija hija tal-konvenut wa]du, u ma kien hemm ebda nuqqas kontributorju min-na]a ta' l-attur.

Fadal issa li nqisu l-likwidazzjoni tad-danni.

L-attur twieled fl-1949, u g]alhekk kellu erbg]a u erbg]in sena meta korra fl-1993. G]alhekk fi`-`irkostanzi jkun xieraq *multiplier* ta']mistax-il sena.

Id-d]ul tieg]u mix-xog]ol fis-sentejn ta' qabel ma korra, *i.e.* fl-1991 u l-1992, kien ta' tlitt elef mitejn u tmienja u sebg]in lira (Lm3,278) u tlitt elef mija u sitta u erbg]in lira (Lm3,146) rispettivament. Biex tag]mel tajjeb g]a\-\jiediet fid-d]ul u g]at-telf fil-valur tal-flus fil-[ejjieni, il-qorti hija tal-fehma li g]andha ta]dem fuq d]ul medju ta' erbat elef u]ames mitt lira (Lm4,500) fis-sena.

Id-d]ul fuq]mistax-il sena g]alhekk ji[i seba' u sittin elf u]ames mitt lira (Lm67,500). Billi d-debilità ta' l-attur hija ta' sebg]a fil-mija (7%), it-telf tieg]u ikun ta' erbat elef seba' mija u]amsa u g]oxrin lira (Lm4,725). Billi l-attur sejjer jie]u issa f'daqqa flus li kien ida]]al fuq]mistax-il sena, g]andu jsir tnaqqis li, fi`-`irkostanzi, huwa xieraq li jkun ta']mistax fil-mija (15%).

Il-*lucrum cessans* huwa g]alhjekk likwidat fis-somma ta' erbat elef u sittax-il lira u]amsa u g]oxrin `ente\mu (Lm4,016.25).

L-attur qed jippretendi wkoll, b]ala parti mil-*lucrum cessans*, id-d]ul li tilef g]as-sena 1993, meta korra. Billi, i\da, t-telf ta' dik is-sena tqies ukoll meta kien

kalkolat il-*multiplier*, ma hux il-ka\ li ssir likwidazzjoni o]ra ulterjuri g]al dik is-sena.

Qieg]ed jippretendi wkoll sebg]a u]amsin lira u sittax-il `ente\mu (Lm57.16) spejje\ medi`i. G]al dawn l-ispejje\ hemm ir-ri`evuta fil-pro`ess, u ma [ewx kontestati mill-konvenut.

Id-danni b'kollox, *lucrum cessans* u *damnum emergens*, g]alhekk huma ta' erbat elef u tlieta u sebg]in lira u wie]ed u erbg]in `ente\mu (Lm4,073.41).

G]al dawn ir-ra[unijiet il-qorti taqta' l-kaw\a billi, wara li ti`]ad l-e``ezzjonijiet tal-konvenut, tg]id illi l-konvenut wa]du ja]ti talli korra l-attur; tillikwida d-danni ta' l-attur fis-somma ta' erbat elef u tlieta u sebg]in lira u wie]ed u erbg]in `ente\mu (Lm4,073.41), u tikkundanna lill-konvenut i]allas lill-attur erbat elef u tlieta u sebg]in lira u wie]ed u erbg]in `ente\mu (Lm4,073.41), bl-img]ax minn meta saret sej]a b'att [udizzjarju u flimkien ma' l-ispejje\ kollha mitluba fi`-`itazzjoni.

Giannino Caruana Demajo
Im]allef

Connie Micallef
Dep. Re[.